

ความรู้ / สติ

ผู้ที่ควรแก่นามว่า “บัณฑิต” นั้น นอกจาก**ความรู้**ความสามารถแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง มีศีลธรรม มี**สติ**สัมปชัญญะ อดทน อดกลั้น ประพฤติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร วางตนให้สมเกียรติ เป็นผู้ที่ควรแก่การนับถือเป็นแบบอย่าง

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ๒๖ มิถุนายน ๒๔๙๔)

ในการประกอบการณ์นั้น ถ้าท่านจะถือว่าบัดนี้ท่านเป็นบัณฑิตมีปริญญาบัตรแล้ว ควรจะต้องได้รับความไว้วางใจ และเชื่อถือโดยทันที ดังนี้ ก็เป็นความคิดที่ผิด ที่ถูกนั้นท่านจะต้องลงมือทำงาน ใช้**ความรู้**ที่ได้มาให้เป็นประโยชน์แก่การงาน แสดงความสามารถเสียก่อน ในการนี้ ท่านจงพิจารณาถึงถึงสิ่งที่ควรและไม่ควร และมีใจหนักแน่น สุจริต อดทน มีความอุตสาหะหมั่นเพียรในการงาน และรักษาระเบียบวินัยเป็นบรรทัดฐาน เพื่อได้มาซึ่งความเชื่อถือและไว้วางใจ และเมื่อนั้นแหละ ค่าของปริญญาบัตร จึงจะบังเกิดขึ้น

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๖)

อหนึ่ง ข้าพเจ้าขอเตือนว่า แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้ปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่า นี่เป็นเพียงขั้นต้นของการศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาและฝึกฝนตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการด้านสาขาวิทยาศาสตร์ทั้งหลายนั้นการทดลองค้นคว้าช่วยให้ได้ **ความรู้**ใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ ถ้าท่านไม่ศึกษาเพิ่มเติมไว้ ต่อไปไม่เข้าท่านก็จะล้าสมัย

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๖)

... ในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น นอกจากต้องใช้ **ความรู้** ความสามารถแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีจิตใจสูง มีศีลธรรม มี **สติ** สัมปชัญญะ ประพฤติตนแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร วางตนให้สมเกียรติ เป็นผู้ที่ควรแก่การนับถือ

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๓๘)

คนเรานั้นจะว่าไปก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย แต่มีการแตกต่างกันหลายประการ ประการที่สำคัญที่สุดก็คือ **ความรู้**..... เป็นสิ่งสำคัญที่คนจะต้องนำไปใช้ในทางที่ชอบ

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๑)

ขอให้บัณฑิตใหม่ระลึกไว้ว่า วิชา**ความรู้**ที่มีอยู่กับตัวนั้นจะเกิดประโยชน์ได้ ก็ต่อเมื่อรู้จักประสานงาน คือรู้จักติดต่อกับผู้อื่น กับบัณฑิตด้วยกัน กับผู้ที่ทำงานอยู่ก่อนและช่วยเหลือผู้ที่จะมาภายหลังด้วย ก็จะช่วยให้สามารถทำงานด้วยกันได้โดยราบรื่น บังเกิดผลดีแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม.....

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๗)

วิชา**ความรู้**นั้น ถ้าใช้ในทางดีด้วย**ความรู้**เท่ากัน ก็จะช่วยป้องกันประเทศชาติให้พ้นภัยอันตรายจากศัตรู และสามารถช่วยการพัฒนาบ้านเมืองให้ทันกับความเจริญของโลกในปัจจุบันได้ แต่ถ้าใช้ด้วยความหลงแล้ว ก็จะเป็นอันตรายแก่ตัวเอง และแก่ชาติบ้านเมืองอย่างร้ายกาจที่สุด จึงขอให้บัณฑิตทุกคนสังวรระวังไว้ในการทำงานที่จะออกไปประกอบกิจการต่อไปในกาลข้างหน้า.....

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๗)

ความรู้ นั้นเป็นหลักของการทำงาน ผู้ที่จะทำงานอย่างใดจำต้องมี **ความรู้** ในเรื่องนั้นก่อนเป็นเบื้องต้น ส่วนความคิดเป็นเครื่องช่วย **ความรู้** คือ ช่วยให้ใช้ **ความรู้** ได้ถูกต้อง เช่น จะใช้อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด เมื่อมี **ความรู้** สำหรับงาน มีความคิดสำหรับพิจารณาใช้ **ความรู้** ให้ถูกต้องแล้ว ย่อมทำงานได้ผลสมบูรณ์ดี ยากที่จะผิดพลาด **ความรู้** กับความคิดจึงไม่ควรแยกจากกัน.....

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๘)

ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้ที่เชื่อได้ว่า มี **ความรู้** ความสามารถสูง จึงเป็นที่หวังของคนไทยทั้งชาติ รวมทั้งของ ข้าพเจ้าด้วย ที่จะได้อาศัย **ความรู้** ความคิด **สติ** ปัญญาและความ สามารถ ในอันที่จะนำพาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความมั่นคง และความ สมบูรณ์พูนสุข

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

เมื่อมี **ความรู้** ความคิดอยู่ ควรจะนำมาเชื่อมโยงกันเข้าให้พร้อมเพียง ประสมประสานปรับปรุง **ความรู้** ความคิดนั้น ด้วยความคิดพิจารณา แล้วนำออกใช้ให้ได้ผลจุดใดเสื่อม ก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงที่จุดนั้น ทุกสิ่ง ทุกอย่างจะดีขึ้นเป็นลำดับ

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๔ สิงหาคม ๒๕๑๔)

ความคิดริเริ่มจะเกิดขึ้นเอง โดยไม่อาศัยรากฐาน**ความรู้**เดิมไม่ได้
เป็นอันขาด

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน : ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙)

บัณฑิตทั้งหลายเป็นผู้มีขีดความสามารถสูงในการปฏิบัติงาน
ในการสร้างเสริม**ความรู้** ความคิด และศรัทธา สมควรอย่างยิ่งที่จะรับเป็น
ภาระ ในอันที่จะใช้**สติปัญญาความรู้**ความสามารถ ประสมประสานกัน
โดยพร้อมเพรียง ทั้งในการปฏิบัติงานด้านต่างๆของชาติ และในการปลูก
ฝังความคิดความเชื่อที่ถูกต้อง ให้เกิดมีในประชาชาติไทยอย่างกว้างขวาง
หนักแน่น.....ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตให้นำเอา**ความรู้**ความสามารถที่
มีอยู่ออกไปใช้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้าน
เมืองจริงๆ ด้วย ความ จุติ ประสงค์ ที่จะ สั่งสอน ถวายทอด
ความรู้ความฉลาดในทางที่ถูกที่สร้างสรรค์แก่เยาวชนใ้อนุชนรุ่น
หลังสามารถสร้างตนสร้างส่วนรวมให้มั่นคงและตั้งตัวได้ด้วย**ความเจริญ**
และก้าวหน้า

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ๔ กันยายน ๒๕๑๘)

.....การสร้าง**ความรู้**พื้นฐานทางวิชาการให้แก่นักศึกษาให้ได้เรียนรู้
ลักษณะ กลไก ตลอดจนวิวัฒนาการ คือความเปลี่ยนแปลงของแต่ละ
วิชาโดยแจ่มแจ้งทั่วถึงนั้น จะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการ
ปฏิบัติงาน คือจะช่วยให้สามารถนำวิชาการไปใช้โดยถูกต้องเหมาะสม
กับงาน กับปัญหา สถานการณ์ และความจำเป็น ทำให้บรรลุผลอัน
พึงประสงค์ได้เต็มที่

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๓ ตุลาคม ๒๕๑๘)

การที่บัณฑิตจะใช้**ความรู้**ความสามารถของตัวกระทำการงานใดๆ
ในภายหน้า จะต้องทำความคิดจิตใจของตนเองให้เที่ยงตรง พ้นจาก
อำนาจอคติเสียเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วจึงนำความคิดที่เที่ยงตรงนั้น
มาพิจารณาการกระทำของตนเอง ด้วยหลักเหตุผลให้ถูกต้อง และด้วย
ความเพียรพยายามอันไม่ขาดสาย ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า
และอนาคตที่แจ่มใสจึงจะมาถึงท่านได้สมตามที่ตั้งใจปรารถนา

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

ความบังคับตนเองนั้นเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกได้ถึงอะไรเป็นอะไร หรือเรียกสั้นๆ ว่า “สติ” กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลจะทำ จะพูด หรือแม้แต่ จะคิดเรื่องต่างๆ สติหรือความรู้สึกได้ถึงนั้นจะทำให้หยุดคิด ว่าสิ่งที่ จะทำนั้นผิดชอบชั่วดีอย่างไร จะมีผลเสียหายหรือจะเป็นประโยชน์ ใดๆต่อไปในระยะยาว เมื่อบุคคลคิดได้ ก็สามารถตัดสินใจการกระทำ ของตนได้ถูกต้อง แล้วก็จะกระทำแต่เฉพาะสิ่งที่ **สุจริต** ที่มีประโยชน์ อันยั่งยืน ไม่กระทำการที่จะเป็นความผิดพลาดทั้งแก่ตนและส่วนรวม ความมี **สติ** นั้น จะช่วยให้สามารถศึกษาทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างละเอียด ประณีต คือเมื่อจะศึกษาสิ่งใดก็จะพิจารณากลับกรองสิ่งที่มีใช้ความ ถูกต้องแท้จริงออกเสียก่อน เพื่อให้ได้มาแต่เนื้อแท้ที่ปราศจากโทษ บัณฑิตทั้งปวงผู้หวังความมั่นคงปลอดภัยทั้งของตนของชาติบ้านเมือง เมื่อจะทำการงานใดๆ ที่สำคัญควรอย่างยิ่งที่จะหยุดคิดสักหนอยก่อน ทุกครั้ง แล้วท่านจะไม่ต้องประสบกับความผิดหวังและผิดพลาดในชีวิต

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๗ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบกันถึงสามส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ **ความรู้** และความชำนาญทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่สองคือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอุตสาหะพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการได้ไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอด ไม่ทิ้งขว้างละวางเสียกลางคัน ส่วนที่สามนั้น ได้แก่ **สติ** ระลึกตัว และปัญญา**ความรู้**ชัด หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณากิจที่จะทำคำที่จะพูดทุกอย่าง ให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิตและการงานไปในทางเจริญ

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐)

คำว่าโครงการนี้ โกวัวเป็นโครงการ แต่ก็โครงการนี้ก็ให้เห็นว่า
ทั่วประเทศ มีสิ่งที่ทำแล้วบกพร่อง ถ้าบกพร่อง จนกระทั่งทำให้ที่ตรงนั้น
เจริญขึ้นไม่ได้ แต่ก็ ก็เจริญได้พอสมควร ก็เพราะว่ามีคนไปช่วย แต่ก็ยัง
ก็ตาม ก็ได้ให้นักเรียนได้เห็น ว่า ในที่ที่แร้นแค้น มันไม่เจริญขึ้นมาได้
อย่างที่ควรจะได้เจริญได้ เพราะว่าไปทำอะไร ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกหลักวิชา
อันนี้ อะไรก็ตาม ทั้งนี้ก็อยากให้ เด็กเขาได้ทราบ ได้เห็น ก็เข้าใจว่า เขา
เขาได้เห็น และก็เกิด**ความรู้**ขึ้นมา และเขาจะต้องหา**ความรู้**เองต่อไป
ไม่ใช่จะไปบอก เราต้องทำอย่างนั้นๆ แล้วก็ เขาก็ทำ แล้วก็ได้ผล แต่
เขาให้เห็นกับตัว ตัวเขาเองได้เห็น ว่า ในภูมิภาคประเทศที่แร้นแค้น มันทำได้
เพิ่มขึ้น เพิ่มความเจริญได้ แต่ว่าที่ ที่คนไม่ค่อยอยากทำ มันก็เจริญไม่ได้
หรือเจริญช้า ถ้าเจริญช้า ก็เท่ากับว่าถอยหลัง ทั่วประเทศก็เป็นอย่างนี้

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๔)

นายทหารคนนั้นก็เรียนจากนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สอนอะไรก็ดี
เหมือนกัน แต่ไม่ได้สอนทำระเบิด แต่มีรากฐานความคิดที่แหวกแนว ถ้ามีความ
คิดตั้งแต่เด็ก ก็สนใจที่จะพัฒนาอะไรๆ ได้มาก ถ้ามีความคิดสูงยิ่งดี ที่ในหลวง
พูดเร็วๆ นี้ พวกนักเรียนไปแข่งขันโอลิมปิก ไม่ใช่วิ่งหรือกีฬา แต่โอลิมปิก
วิชาการครั้งหลังนี้ไป นับว่าดีขึ้นได้เหรียญทองมาเพิ่มเติม แต่ก่อนไม่ได้
อันนี้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส
ราชนครินทร์ พี่สาวสนใจมาก มาบอกว่า นักเรียนมี**ความรู้**ไม่พอ เพราะฐานรากไม่พอ
ไม่ดี และฐานรากมาจากไหน มาจากโรงเรียนตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม ถึงชั้น
อุดมศึกษา ต้องพัฒนาให้ดี และพัฒนาวิธีความคิด วิธีคิดให้มีความชุกชุน
ใน**ความรู้** เมื่อชุกชุนก็อยากเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

ความรู้/สติ ๔๓